

VALORIFICAREA ARHITECTURALĂ A ARENELOR DE FOOTBAL

Dionisie BORȘ

Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Urbanism și Arhitectură,
Departamentul Arhitectură, grupa ARH-181, Chișinău, Republica Moldova

Autorul corespondent: Borș Dionisie, dionisie.bors@arh.utm.md

Îndrumătorul/Coordonator științific: **Ion MORARU**, lect. univ., UTM

Rezumat. *Arenelor de fotbal le conferă localităților o dinamică economică și culturală vibrantă. Atragem turiști, stimulăm afacerile locale și creăm spații de interacțiune socială. Aceste locuri devin epicentre cu funcții universale pentru desfășurarea evenimentelor, dispute adaptate la diferitele nivele de abilitate, promovând unitatea în rândul comunității, astfel accentuând identitatea și coeziunea orașului. În acest articol vom analiza potențialul arenelor de fotbal de a deveni adevărate edificii arhitecturale multi-simbol prin impactul pe care îl au asupra unei comunități/infrastructuri urbane. Concentrându-ne în special pe aspectele eficiente din punct de vedere energetic, economic, cultural și sustenabil. Multifuncționalitatea și conexiunea cu natura a arenelor influențează în mod pozitiv percepția și atitudinea publicului față de mediul înconjurător. Astfel de construcții captează atenția diferitor clase sociale de unde reiese convingerea că o infrastructură sportivă bine dezvoltată poate duce la atragerea sponsorilor, investitorilor și unui public cu o viziune mai largă - o poziție alimentată de interes comercial și de ideea arenelor ca „generator urban”.*

Cuvinte cheie: *Arenă, economie, cultură, dezvoltare, sustenabilitate, generator urban.*

Introducere

Fotbalul este sportul național al multor țări ale lumii, precum și al majorității statelor europene. Stadioanele devin cel mai adesea reper la scara orașului, devenind dominante în împrejurimile în care au fost construite. Datorită dimensiunii și varietății semnificațiilor pe care le instalează afectează orașele la nivelul fizic, social și cultural. În timp ce structurile arhitecturale domină peisajul orașului, acesta are potențialul de a include practici urbane/publice bogate din punct de vedere spațial și de a fi centrul orașului și al vieții de zi cu zi [1].

Calitatea unei arene pentru un astfel de sport este decisă nu numai de forma sa, ci și de varietatea funcțiilor, soluțiilor tehnologice și materiale, precum și a celor care susțin dezvoltarea durabilă. Când scriem despre formă și compoziție, putem analiza idei privind dezvoltarea sitului și forma unică a arhitecturii. Când discutăm despre funcțiune, trebuie să ne amintim nu doar despre funcțiile de însoțire, care vor funcționa practic doar în timpul meciurilor organizate pe stadion, ci și despre circulația, accesul și spațiul pentru spectatori în sine. Soluțiile flexibile fac posibilă organizarea altor evenimente decât meciuri de fotbal. Soluțiile tehnologice și materiale completează forma și compoziția și fac ca o anumită structură să devină unică [2].

Un instrument comun de dezvoltare economică este utilizarea stadioanelor sportive ca o modalitate de a stimula dezvoltarea în orașele socio-economice scăzute sau de a revitaliza centrele orașelor afectate și aflate în dificultate. În primul rând, arenele dispun de un impact economic. În al doilea rând, orașele recunosc că sporturile sunt incredibil de populare și că prin găzduirea unei echipe sportive orașul și factorii de decizie ar putea beneficia din punct de vedere politic. Adică, orașele vor beneficia teoretic de pe urma construirii unui stadion de sport, deoarece stadionul va răspunde cerințelor de creștere economică și creșterea facilităților de divertisment și cultură [3].

Arhitectura sportivă la scară largă în era progresului tehnologic

Pe de o parte, arhitectura contemporană de ultimă generație pentru sport și divertisment se potrivește cu siguranță cu gândurile arhitecților deconstructiviști. Într-o astfel de referință (în paralel cu gândirea la structură) se pare că astăzi cea mai simplă și mai evidentă modalitate este de a „vinde” emoții în afara obiectului, în afara locului unde se desfășoară evenimentul, prin nu numai forma arhitecturală, ci și iluminarea și schimbarea imaginilor din jur. Pentru a ilustra o astfel de teză sunt discutate mai jos câteva exemple de edificii:

1. „Bird’s Nest”, Beijing, China 2008- Stadionul Național din Beijing, cunoscut și sub numele de "Cuib de pasăre", a fost proiectat pentru Jocurile Olimpice din 2008 de Jacques Herzog și Pierre de Meuron. În China, abordarea lor anti-reprezentatională în arhitectură a fost o provocare, dar ei au colaborat cu artistul Ai Weiwei și Compania Arup pentru a integra cultura locală. Stadionul este una dintre cele mai mari construcții, găzduind 91.000 de spectatori. Pentru a face față riscului de cutremur, structura sa a fost proiectată ca două părți independente, cu un design parametric folosit pentru definirea formelor și utilizarea membranelor ETFE. Proiectul a fost rezultatul referințelor conștiente la identitatea locală, nu doar a modelelor digitale utilizate în fazele incipiente ale proiectului [4].

2. Allianz Arena, München, Germania 2005- Arena a fost rezultatul unei decizii comune între FC Bayern și TSV 1860 de a construi un stadion nou, câștigat în urma unui concurs de firma Herzog & de Meuron. Cu o capacitate de peste 70.000 de locuri, acesta permite schimbarea culorii exteriorului - roșu pentru Bayern și albastru pentru TSV. Fațada sa, alcătuită din peste 2,8 mii de "perne" din folie ETFE, permite reflectarea în timp real a evenimentelor și a emoțiilor spectatorilor, transformând arhitectura într-un veritabil transmițător de emoții [5].

3. Stadionul Wembley, Londra, Marea Britanie 2007- Reconstrucția și extinderea stadionului Wembley, realizată de Foster & Partners și HOK Sport (Populous), a transformat facilitățile sportive într-o bijuterie arhitecturală multifuncțională. Cu o capacitate de până la 90.000 de locuri, poate adapta nivelul podelei pentru a găzdui diferite evenimente. Arcul său remarcabil, înălțându-se la 133 m și fiind iluminat pe timp de noapte, devine un punct de referință în Londra. Fațada, neutră, accentuează linia sa arhitecturală iconică. De asemenea, condițiile de fulger și ventilație au fost modelate digital pentru a asigura un mediu optim, iar stadionul este al doilea ca mărime din Europa, imediat după „Camp Nou” din Spania [6].

Sustenabilitatea și dezvoltarea eco a arenelor de football

În ciuda problemelor evidente, arhitectura fotbalistică contemporană se mândrește totuși cu retorica verde. Un exemplu tipic este Eco Park, un nou proiect de stadion pentru Forest Green Rovers din Gloucestershire, Anglia, căruia i s-a acordat autorizație de planificare de către Consiliul Districtual Stroud la sfârșitul anului 2019. Proiectat de renumiții arhitecți Zaha Hadid, este comercializat ca „primul din lume. Stadionul din lemn.” În timp ce această strategie de marketing ignoră faptul că lemnul a fost principalul material pe stadioanele de fotbal de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, proiectul Eco Park este influențat de optimismul tehnologic al discursului arhitecturii durabile de la începutul secolului. anii 2000. Această abordare pune sub presiune clădirile existente în numele dezvoltării ecologice. Dar a devenit rapid evident că impulsurile verzi se infiltrau în arhitectura sportivă. Jocurile Olimpice de la Sidney din 2000, așa-numitele „Jocuri verzi”, au fost un moment esențial, atrăgând multă atenție asupra cauzei mediului. Cupa Mondială FIFA 2006 din Germania a stârnit aproape același hype și interes în domeniul arhitecturii fotbalului [7].

Un motiv pentru acest optimism din partea tehnologiei durabile este că organele de conducere ale sportului urmăresc întotdeauna următorul turneu și următorul proiect de construcție, mai degrabă decât să evalueze critic ceea ce tocmai au lăsat în urmă. Această abordare orientată spre avans a împins arhitectura fotbalului într-o direcție în care caracteristicile ecologice precum recoltarea apei, panourile solare și gestionarea automată a deșeurilor au devenit obligatorii, adesea asociate cu scheme de planificare inspirate de urbanismul verde. Ideea de bază este de a spori

capacitatea climatică a unei clădiri prin înfășurarea unei eco-urbanități în jurul acesteia; un ecosistem urban în care clădirile se contopesc cu mediul natural. Masterplanul pentru Jocurile Olimpice de la Rio 2016 este un exemplu în acest sens. Comercializat ca „Un masterplan care servește azi și mâine” cu ambiția de a „lăsa o moștenire de durată”, obiectivul primordial a fost de a „furniza Jocuri durabile în sensul cel mai larg, astfel încât orașul gazdă să obțină beneficii economice, sociale și de mediu continue” AECOM (2012) [8].

Cum rămâne, atunci, cu stadioanele noi și așa-numitele „ecologice” – sunt ele mai bune decât standardele dezamăgitoare ale Jocurilor Olimpice și ale Cupelor Mondiale FIFA în ceea ce privește durabilitatea? Cu siguranță hype-ul a crescut, mai ales de la Cupa Mondială din 2006 din Germania, când multe stadioane au fost fie construite din nou, fie renovate având în vedere preocupările de mediu. Un exemplu este Mercedes-Benz Arena din Stuttgart, o locație existentă care a fost renovată înainte de Cupa Mondială. Totuși, soluțiile de eco-boosting au fost în primul rând elemente noi lipite pe structura existentă, cum ar fi acoperișul, care poate colecta apa de ploaie și o poate face reutilizabilă. Dacă ar fi existat o abordare mai holistică, Mercedes-Benz Arena s-ar fi putut califica drept un exemplu de design circular [9].

Importanța economică în dezvoltarea urbană a arenelor de fotbal

Stadioanele și arenele pot servi, de asemenea, drept ancoră pentru dezvoltarea economică locală. În timp ce vechiul model de construcție al unui stadion ca „cetate cu ziduri înconjurată de un șanț de parcare” a condus în mod clar la puține deversări ale cartierului, construcția modernă a arenei a avut mult mai mult succes în integrarea stadioanelor în centrul orașului local și, recent, cel mai adesea. Cartiere [10].

Deși datele arată în mod clar că stadioanele și arenele nu duc de obicei la creșteri ale activității economice la nivel de oraș, există dovezi puternice ale impactului local. Creșteri semnificative ale prețurilor imobiliarelor lângă stadioane și multe proiectele de stadioane, cum ar fi Stadionul PetCo din San Diego, Rogers Place din Edmonton și Barclays Arena din Brooklyn, au înregistrat o dezvoltare imobiliară comercială și rezidențială semnificativă în zona stadionului în urma construcției instalațiilor. Într-adevăr, unele oferte de stadion pot fi mai bine gândite ca dezvoltări imobiliare cu un stadion aruncat, spre deosebire de invers. Desigur, este important să recunoaștem că o mare parte din dezvoltarea imobiliară care poate însoți construcția stadionului s-ar fi produs altfel, iar subvențiile pentru stadioane pot fi doar o modalitate costisitoare de a reloca activitatea economică dintr-o zonă a orașului în alta. Cu toate acestea, ar putea exista motive economice reale pentru a promova sănătatea economică a unei regiuni a unui oraș față de alta. În primul rând, stadioanele bine proiectate, construite având în vedere un plan urban, pot duce la o aglomerare de afaceri de divertisment [11].

Un cartier concentrat de divertisment creat de un stadion, cum ar fi Districtul Gaslamp din San Diego sau LoDo din Denver, poate crește activitatea economică prin crearea unei atracții concentrate pentru turiști și vizitatori din afara orașului. În al doilea rând, pot exista motive reale de politică publică sau de planificare urbană pentru a aprecia o zonă dintr-un oraș față de alta. Se susține în mod obișnuit că zonele vibrante și active din centrul orașului produc „beneficii intangibile unice și valoroase pentru orașele lor”. Un centru al orașului sănătos din punct de vedere economic oferă o identitate locală, promovează imaginea orașului, sporește mândria civică și servește ca un ocol pentru diferite rase, etnii și clase socio-economice [12]. Dacă cartierele centrale de afaceri viabile sunt mai valoroase pentru imaginea și perspectivele economice ale unei zone metropolitane decât alte locații din zonă, ar putea fi logic să cheltuiți bani publici pentru a localiza un stadion și impactul economic care îl însoțește într-o locație din centrul orașului, pentru a stimula acea zonă chiar dacă veniturile din marea regiune metropolitană sunt neschimbate.

Concluzii

Arenelor de fotbal le revine o importanță vitală din trei perspective-cheie: economică, socioculturală și urbană.

Din punct de vedere economic, acestea aduc venituri substanțiale prin turism, evenimente și servicii conexe, susținând creșterea orașelor. Pe plan sociocultural, devin catalizatori ai interacțiunilor, coeziunii și identității locale, promovând diversitatea și integrarea socială. În ceea ce privește dezvoltarea urbană, acestea devin centre de activitate, transformând orașele în hub-uri vii, contribuind la definirea caracterului urban și la evoluția comunităților într-un mod profund și semnificativ.

Bibliografie:

- [1] Williams J. and Wagg S. (1991), *British Football and Social Change*. Leicester, Leicester University Press, 30-144.
- [2] Mariusz T. (2018), *Architecture and urban planning*. Football stadiums-icons of sport architecture, **3**, 53-54.
- [3] Erkan A. (2014), *Examination and evaluation of the effects of budget policies on the services in the field of sports*. Journal of labor and society 2014; **3(5)**, 110-13
- [4] Guan Q., Zou L., Katoh M. and Ueki T. (2008), *The Present Situation and Constraints of Beijing' Forests for Holding 2008 "Green Olympic"*, Journal of Forest Planning, **11(1)**, 17-22.
- [5] Herzog and De Meuron (2018), *Architecture and urban planning*. Detail, Germany, Hamburg.
- [6] Sheard R. (2001), *Sports Architecture*, Spon Press, London **2**, 15-2.
- [7] Horak R. (1995). "Moving to suburbia: stadium relocation and modernization in Vienna," in *The Stadium and the City*, Keele University Press, 81-94.
- [8] Zimbalist A. (2017). *Rio 2016: Olympics Myths, Hard Realities*. Washington, DC: Brookings Institution Press, 42-60.
- [9] Radovic D. (2009). *Eco-Urbanity. Towards Well-Mannered Built Environments*. New York, NY; London: Routledge, 112-125.
- [10] Baade, R., Matheson, V., and Nikolova, M. (2007). *A tale of two stadiums: Comparing the eco-nomic impact of Chicago's Wrigley Field and U.S. Cellular Field*. Geographische Rundschau International Edition, **3**, 53-58.
- [11] Tu, C. (2005). *How does a new sports stadium affect housing values? The case of FedEx Field*. Land Economics, **81**, 379-395.
- [12] Johnson, B., Whitehead, J., Mason, D., and Walker, G. (2012). *Willingness to pay for down-town public goods generated by large, sports-anchored development projects: The CVM approach*. City, Culture and Society, **3**, 201-208.